

ІДЕЯ МИРУ, ГУМАНІЗМУ І ТОЛЕРАНТНОСТІ ЯК ОСНОВНИЙ АСПЕКТ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Левдер А. І.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії,
Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-
гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янука»
м. Рівне, Україна*

Соціально-економічні перетворення в Україні зумовили значні зміни у системі професійної освіти. Сьогодні вимагає від національної вищої школи застосовувати кращі її традиції та здобутки, надбання психолого-педагогічної науки, кардинально переглянути підходи щодо організації навчально-виховного процесу, змісту фахової підготовки і виховання студентської молоді, до розробки і впровадження перспективних, інноваційних технологій навчання і виховання.

Особливості суспільного життя висувають жорсткі вимоги до особистісних та професійних якостей майбутніх спеціалістів. Вступ до світового освітнього простору зобов'язує кожного викладача закладів вищої освіти до усвідомлення великої відповідальності за виховання майбутніх фахівців, їх конкурентоспроможність і професійну компетентність. Проте система підготовки спеціалістів має бути спрямована не лише на оволодіння ними певними теоретичними знаннями, спеціальними уміньми, навиками і техніками, а також, головним чином, на вироблення у майбутніх фахівців особистісних характеристик: системи цінностей, психологічної культури, самосвідомості тощо [2, с. 84]. Отже, поряд із світоглядною та професійною підготовкою майбутніх фахівців особливого значення набуває особистісна підготовка студентської молоді, метою якої є формування як професійно значущих якостей особистості, так і її гуманістичної спрямованості, психологічної культури, здатності до професійної ідентифікації. Фахівець, який

має духовно-ціннісну мотивацію, здатний адекватно оцінювати ділових партнерів, їхній професіоналізм і порядність.

Важливим завданням університетської освіти є виховання фахівця, що відрізняється, насамперед, толерантністю і терпимістю до різних думок, поглядів і переконань, гуманізмом, неупередженістю у

ставленні до колег, партнерів і подій, відстоювання ідей миру, здатного самостійно будувати як власне життя, так і своєї країни [3].

Особливу роль у процесі навчання і виховання духовно-світоглядних орієнтацій молоді на мир і злагоду відіграє, звичайно, постать учителя, наставника, викладача, авторитет яких має використовуватися для гуманістичного прищеплення дітям, юнацтву та молоді чітких орієнтаційно ціннісних установок на миролюбство і толерантність, що відповідає як інтересам вітчизняного суспільства, так і прагненню України щодо приєднання до єдиної сім'ї європейських народів. «Європа потребує нового вчителя, здатного виконати покладену на нього історичну місію. Завдання його підготовки цілком і повністю покладається на педагогічні університети, які мають здійснити ряд організаційних, змістовних і методологічних трансформацій, розпочати процес формування нового вчителя за єдиною європейською системою деідеологізованих і департизованих цінностей, базовими серед яких є толерантність, демократія, миролюбство, справедливість і солідарність» [4, с. 37]. Формування педагога, чий світогляд ґрунтується на згаданих принципах і цінностях, є одним з найважливіших завдань української системи вищої педагогічної освіти, адже від цього безпосередньо залежить потенціал становлення і розвитку України як європейської нації, що відзначається миролюбними і толерантними настроями щодо інших народів і країн світу, а також до всебічної співпраці і співробітництва з ними.

Заклади вищої освіти працюють на перспективу. Їх випускники покликані утверджувати загальнолюдські та національні морально-духовні цінності. Вони мають усвідомлювати, що наукові знання, найновіші виробничі технології мають сенс лише за умов, коли вони спираються на високий рівень морально-духовної вихованості їх носіїв. Науково-технічний прогрес уже багато в чому завинив перед людиною. Кожен фахівець повинен розуміти, завчасно передбачати, якою мірою нові наукові відкриття, технології будуть сприяти людському розвитку, чи не зашкодять вони фізичному та психічному здоров'ю жителів землі. Тому важливими напрямками ефективної діяльності закладів вищої освіти є демократизація, гуманізація та гуманітаризація навчально-виховного процесу, органічне поєднання в ньому національного та загальнолюдського начал. Вимоги принципу миролюбства, гуманізму, і толерантності мають реалізовуватись на всіх ділянках «навчально-виховного поля» закладу вищої освіти [1].

Формуванню концепції культури миру, яка стала методологічною основою виховання в душі миру, педагогіки миру, сприяли теоретичні розробки секретаріату ЮНЕСКО, досвід практичних проєктів, широке обговорення питань культури миру на нарадах і конференціях ЮНЕСКО та нагороджений

певний доробок і досвід у галузі педагогіки миру таких науковців як Алексашина Л. Н., Дем'янчук С. Я., Безкоровайна О. В., Булгакова А. та ін.

Проблема виховання молоді у душі миру є не принципово новою для педагогічних колективів українських загальноосвітніх шкіл. Кожен крок в організації педагогічного процесу у школі спрямований, насамперед, на моральне виховання покоління молодих українців. А сприйняття цінності миру, як у найближчому оточенні, так і в глобальному сенсі, є однією з найважливіших рис члена сучасного громадянського суспільства, до будівництва та розвитку якого прагне нова Україна [5].

Окреме місце у розвитку вітчизняної теорії та практики педагогіки миру посідає діяльність лабораторії з проблем виховання шкільної молоді на ідеях миру у м. Рівне, її засновник професор С. Я. Дем'янчук. Підкреслював, що «українське суспільство вимагає, щоб українська школа готувала активних і свідомих творців нашого життя. А тому перед нею ставляться нові, більш складні завдання по вихованню підростаючого покоління. Змінюється та оновлюється зміст виховання на ідеях миру. Він приводиться у відповідність з новими цілями української школи» [6, с. 9].

Отже, важливою новацією у сфері формування миру як основи формування європейської людини у вітчизняній освітній системі має стати полікультурний аспект навчання і виховання, який уже декілька десятиліть є гармонійною складовою європейського стилю мислення та ефективним шляхом виховання у дітей і молоді внутрішніх установок на толерантність, терпимість та взаєморозуміння з іншими. Напрямами європейського полікультурного виховання є культивування в людині духу солідарності, взаєморозуміння й толерантності, спрямованих на збереження миру в усьому соціумі. Такі підходи ми бачимо в багатьох розвинутих країнах світу. Уся система освіти, з нашої точки зору, має бути спрямована на формування у дітей і молоді не просто терпимого ставлення до інших народів і культур, але глибинного відчуття взаємоповаги і необхідності взаєморозуміння та ціннісного взаємопроникнення з

метою формування феноменологічного підґрунтя для активного застосування кожною людиною загальнолюдських цінностей гуманізму, солідарності, демократії і миролюбства.

Література:

1. Андрущенко В. П. Світанок Європи: Проблема формування нового учителя для об'єднаної Європи XXI століття. К. : Знання України, 2011. 1099 с.
2. Безкоровайна О. В. Педагогіка миру: визначення, завдання, шляхи їх реалізації // *Педагогіка толерантності*. 1999. № 3–4. С. 146–154.
3. Бех І. Д. Гуманістична педагогіка: перипетії становлення // *Педагогіка толерантності*. 2001. С. 21–24.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К.: Либідь. 1997. 376 с.
5. Дем'янчук А. С. Теорія виховання учнів на ідеях миру. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. Рівне: РДГУ. 2000. С. 149–197.
6. Дем'янчук С. Я. Зміст виховання учнів на ідеях миру // *Матеріали міжнародної конференції «Педагогіка єдиного і цілісного миру»*. Рівне, 1995. С. 8–14.

ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ІДЕЇ МИРУ

Лопецька Н. М.

*кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії,
Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-
гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»
м. Рівне, Україна*

Мир – це ключова засада існування людства. Мир не означає відсутності конфліктів, однак його головна засаднича ідея полягає у тому, щоб вирішувати їх без використання насилля, що приводить до війни. Історія людства засвідчує, що часто мир – як баланс сил у міжнародній системі, не завжди виконувався з позиції укладених домовленостей, договорів, угод. Наша країна переживає зараз надскладні часи, що зумовлено російсько-українською війною – пряме й опосередковане застосування збройної сили Російською Федерацією проти суверенітету та територіальної цілісності України, яка бере свій початок ще з 20 лютого 2014 р. і триває дотепер.